

DÉLSKÝ POTÁPĚČ

Děti pod sedativy, krycí hesla: nahlédnutí do sítí pašeráků lidí do Evropy. Kolik nevládních organizací se věnuje boji proti pašerákům lidí?

Autoři: Vladimír Banic, Saphora Smithová, Ahmed Mengli

Düsseldorf, Německo – Jedna z žen cestujících s Zubairem Nazerim rozdrtila v dlaních tabletu, rozpustila ve vodě, a tu dala pít své dvouleté dcerce.

Sedativum uspalo dítě na celý den, vybavuje si Nazeri. Tak si to poručili pašeráci, kteří se celou skupinu pokoušeli dostat ze Srbska přes chorvatské hranice a následně do Slovinska, tak aby se mohli volně a bez pasových kontrol pohybovat napříč 26 evropskými zeměmi Schengenského prostoru.

Přes 90 % imigrantů bez dokumentů, kteří na území Evropské unie vstupují ilegálně, využívá v některé fázi své cesty služeb převaděčů, uvádí evropská organizace k potírání trestné činnosti Europol.

Když se štáb NBC News s Nazerim v květnu 2017 setkal v Srbsku, byl uprostřed – jak se později ukázalo – více než dva a půl roku trvající anabáze, která ho z Afghánistánu nakonec zavedla až do západní Evropy

Svěřuje se, že se při cestě napříč tuctem zemí setkal s desítkami pašeráků. Jeden ho provedl skrz minové pole, další zas zrádnými nástrahami Středoziemního moře, které si od roku 1993 vyžádalo podle odhadů až 27 000 životů.

Zde vám přinášíme pohled do nitra sítí, provozujících ilegální odvětví, v němž se každoročně točí až miliardy dolarů.

Krycí hesla

„Zápas začne za hodinu, zápas se odehraje, zápas je zrušený,“ vypočítává Nazeri na dotaz, zda by mohl uvést příklad zpráv, které dostával od převaděčů.

„Zápas“ je jedním z krycích hesel určených ke komunikaci s migranty ve snaze vyhnout se odhalení. Jakmile se to úřady „domáknou“, kódy se mění.

„Za poslední dva roky jsem musel to slovo ‚zápas‘ použít nejmíň tisíckrát,“ říká pětadvacetiletý Nazeri.

*Zubair Nazeri v uprchlickém táboře Krnjača na předměstí Bělehradu, červen 2017. (Málokdo už se stará, že ve stejném táboře žili více než 20 let **srbské válečné uprchlíci** - pozn. DP)*

Převaděči mají krycí hesla i pro policii.

Afghánští pašeráci, s nimiž se Nazeri setkal na začátku své cesty, policistům říkali „saag“, tedy psi v perštině. Časem přešli na vymyšlené slovo vyslovované jako „ma-ma-gan“.

Smrtící podnikání

Všichni podnikatelé se snaží snižovat náklady, minimalizovat svá finanční rizika a navyšovat objemy. Pašeráci lidí často podstupují značné fyzické riziko, jež ohrožuje životy jejich klientů – tedy migrantů prchajících před nebezpečím doma.

Podle Nazeriho se dětem mladším než čtyři roky systematicky podávají sedativa, aby neplakaly a nedělaly rámus. Převaděči dokonce mladé rodiny, které to neudělají, odmítají

vzít.

Nazeri popisuje, jak rodiče rozpouštějí prášky v mléce nebo vodě a často své děti v tomto stavu udržují několik dní v kuse. „Děti spaly 24 hodin v kuse, někdy i déle,“ dodává.

Nešlo zrovna o málo: kdyby dítě svým pláčem přítomnost skupiny v lesích odhalilo, „zápas“ by se sice „kontumoval“, ale rodina by i tak musela pašerákům za nezdařený pokus zaplatit, vysvětluje Nazeri.

Dva turečtí převaděči v kuklách, kteří přepravovali migranty přes Středozemní moře do Řecka, nařídili Nazerimu a ostatním, aby si na člun nebrali zavazadla ani záchranné vesty nechali je na břehu.

„Prohlásil, že je beztak nepotřebujeme, protože je to bezpečné a s nimi by člun byl příliš těžký,“ vzpomíná Nazeri

Jindy zase Nazeri strávil čtyři hodiny v autě nacpaném celkem 18 pasažéry.

Nebezpečná praxe těsnání migrantů do motorových vozidel není ničím novým. Na zenitu migrační krize roku 2015 objevili v Rakousku opuštěný chladič vůz s těly 71 mrtvých migrantů.

Nazeri krom jiného také třeba přecházel bosensko-chorvatské hranice v oblasti, kde dosud leží miny z jugoslávské války na počátku 90. let.

„Nejde jim věřit, že budou brát ohled na vaše bezpečí. Pohrávali si s našimi životy,“ říká Nazeri o převaděčích.

Jak přesouvat peníze

Nazeriho dlouhá cesta začala dostávat obrysy v kábulském nákupním středisku, v přízemí centra Golbahar, kde působí celá řada cestovních agentur a směnárén.

Právě prostřednictvím jedné z nich poslal Nazeri postupně převaděčům v několika splátkách přinejmenším 8 000 dolarů. „Věříme jim my, i pašeráci,“ říká o těchto podnicích.

Mechanismus je to celkem prostý. Ještě než došlo k překročení první hranice, poslali Nazeriho bratři peníze do směnárny s pokynem, aby tam peníze zůstaly ve svěřenectví, dokud nepřijde signál k akci.

Jeho rodina pokaždé zaplatila sazbu 50 euro k zablokování peněz a uvolnila je teprve poté, když jim Nazeri dal vědět, že v pořádku dorazil. Stejnou částku za odblokování svých peněz musí zaplatit i pašerák, takže zprostředkovatel dostává 100 euro z každé transakce.

V jedné z pozdějších fází cesty, která Nazeriho z rodného Afghánistánu zavedla přes Írán,

Turecko, Řecko, Makedonii, Srbsko, Bosnu a Hercegovinu, Chorvatsko, Slovinsko, Itálii, Francii až do Německa – ho převaděči nevzali až do smlouvané destinace. Nazeri řekl svým bratrům, aby nechali peníze zablokované.

„Nezaplatil jsem mu, protože mi lhal,“ vzpomíná.

Tuesday Reitanová, místopředsedkyně ženevského think-tanku **Global Initiative Against Transnational Organized Crime**, říká, že lidé z různých zemí využívají různé neformální mechanismy finančních transakcí. Syřané tak například zpravidla nechávají peníze u majitelů restaurací a hostelů, vysvětluje.

„Je to jako cestovka“

Najít převaděče není podle Nazeriho žádný problém.

Hledal je buď přes doporučení od předchozích převaděčů, přátel nebo na všeobecně známých místech jako athénské náměstí Victoria.

V zemích jako Afghánistán, kde se migrace stala kulturním fenoménem, nachází podle Reitanové většina lidí cestu k převaděčům velice snadno.

„V mnoha částech světa není převaděčství vnímáno jako kriminální činnost, ale spíš jako provozování cestovky. Není s tím spojeno takové stigma ani velké nebezpečí,“ dodává.

Řada evropských zemí ale na cestychtivé Afghánce klade značné požadavky. Například **německé velvyslanectví** v Kábulu nepřijímá žádosti o víza a zájemce o cestu do srdce Evropy přesměrovává na schůzky s německými úředníky v Pákistánu, Dubaji, Indii nebo Turecku.

Prvnímu pašerákovi představil Nazeriho kamarád v kábulském baru. Když se dostali se íránské metropole Teheránu, ten ho předal svému „kolegovi“, který si Nazeriho vyzvednul na autobusovém nádraží a odvedl do svého bytu.

U pašeráků lidí Nazeri často našel střechu nad hlavou a jídlo, zatímco čekali na příležitost překročit hranici. Někdy Nazeri platil nájem, jindy to bylo zahrnuto v celkové ceně.

Podle expertů se migranti za hranicemi své domoviny často spoléhají na služby svých soukmenovců, často také někdejších migrantů.

„Znají kulturu i jazyk a fungují tak svým způsobem jako spolehlivý most pro ty, kdo přicházejí jako noví,“ říká ředitel **srbské organizace** na pomoc azylantům **Radoš Đurović**.

Nazeri potkal migranty, kteří začali pracovat jako náhončí poté, co jim došly peníze. „Opakovaně se pokoušeli dostat přes hranice, až se rozhodli sami stát převaděči,“ popisuje tento proces.

Podle Đuroviće tito lidé v Srbsku – kde Nazeri strávil rok a půl – často při pašování lidí spolupracují se zločineckými gangy nebo strukturami černého trhu.

Nazeri prozrazuje, že řidiči a průvodci, kteří mu pomáhali překročit hranice, často bývali místní obyvatelé, nezřídka teenageri. Je přesvědčen, že převaděči jich s oblibou využívají kvůli předpokladu, že v případě dopadení bude jejich trest mírnější.

Zločinecké syndikáty

Když Nazeri dorazil do Řecka, vyčerpал všechny položky ze svého seznamu doporučených pašeráků. S postupem času tak musel vybírat „naslepo“ z převaděčů žijících mezi svými potenciálními zákazníky v uprchlických táborech.

Jeho tempo postupu zpomalilo. Přes makedonské hranice se dostal až na pošesté a v Srbsku byl nucen strávit půldruhý rok, během něhož se bez úspěchu snažil dostat přes hranici do Chorvatska a tedy i Evropské unie hned desetkrát.

Expertka na migraci do Evropy a Afghánistán Arezo Malakootiová, která také pracuje pro Global Initiative Against Transnational Organized Crime, podotýká, že **pokud má migrant dost peněz na to zaplatit jednomu převaděči za celou cestu, dostane se do své destinace často i během několika dní.**

Jestliže ale musí platit různým lidem za jednotlivé etapy, snadno se to protáhne, dodává.

Na převaděčství se podle mluvčího Europolu Jana Op Gen Oortha začínají postupně přeorientovávat také zločinecké organizace, protože jej vidí jako vysoce ziskovou činnost s relativně nízkým rizikem.

Kromě samotného převádění přes hranice odvětví zahrnuje také širokou škálu zločinných praktik: padělání dokladů, ilegální převody peněz i jejich praní.

V mnoha případech se pak převaděčství **protíná s pašováním drog** nebo jiného kontrabandu. Podle informací Europolu je skoro polovina převaděčských skupin zapojená také do dalších ilegálních činností. (Nazeri tvrdí, že si pašováním drog na svou cestu nikdy nevydělával.)

Jak dopadne jeho případ?

Nazeri byl zatčen po vstupu na slovinské území. S pomocí převaděče ale z tábora unikl a dostal do Itálie.

Z Milána se pak Nazeri přes Francii vlaky a autobusy dopravil do Německa. V současnosti pobývá v zařízení pro migranty na okraji Dortmundu. Jeho žádost o azyl se odvíjí od posouzení jeho tvrzení, že v případě návratu do Afghánistánu by mu hrozilo nebezpečí, protože se zamiloval do manželky vládního úředníka.

Jeho zkušenosti jsou podle odborníků typické pro mnohé z těch, kdo se na území EU dostali s pomocí převaděčů. I když je Nazerimu jasné, že si vyprávěním svého příběhu může poškodit, chtěl poukázat na zločinnou povahu práce převaděčů.

Evropská migrační krize dosáhla vrcholu v roce 2015 příchodem více než milionu žadatelů o azyl, tato vlna však postupně polevila a letos (červenec 2018) se zatím mluví o desítkách tisíc příchozích. Podle evropských podpůrných organizací pro uprchlíky byla loni v Německu kladně vyřízena ani ne polovina žádostí o azyl Afghánců.

Nazeri přibyl do Německa v čase **politické nestability**, kdy téma imigrace ohrožuje politickou budoucnost kancléřky Merkelové i její křehké vládnoucí koalice.

Nazeri si pak klade otázku, jestli celá jeho odysea na Západ stála za tu námahu.

„Ztratil jsem svou duševní vyrovnanost, energii i peníze. Ve snech vídávám lesy, policisty a pašeráky. Nemůžu spát. Znovu bych se do toho nepouštěl.“

Reportáž **Inside Europe's people-smuggling networks: A journey from Afghanistan to Germany** vyšla na stránkách americké televizní stanice NBC News 19. července 2018.